

ПРЯМЕ ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

О.І. Печенка, К.Ю. Величко, М.А. Вівденко

Розглянуто економічну сутність інвестицій, роль і місце іноземних інвестицій у забезпеченні соціально-економічного розвитку нашої держави. Проаналізовано рух прямих іноземних інвестицій в Україні. Надано напрями удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій у країну.

Ключові слова: інвестування, економіка, держава.

ПРЯМОЕ ИНОСТРАННОЕ ИНВЕСТИРОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

О.И. Печенка, Е.Ю. Величко, М.А. Вивденко

Рассмотрена экономическая сущность инвестиций, роль и место иностранных инвестиций в обеспечении социально-экономического развития нашего государства. Проанализировано движение прямых иностранных инвестиций в Украину. Даны направления совершенствования политики привлечения прямых иностранных инвестиций в страну.

Ключевые слова: инвестирование, экономика, государство.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE

O. Pechenka, K. Velichko, M. Vivdenko

In the article the interpretation of the term “foreign investment” is given, the role and place of foreign investment in the development of country is revealed. The problem of the investment policy of Ukraine is considered and some features of the foreign investment of the economy of our country are highlighted. The analysis of the investment climate is showed. The dynamics of direct foreign investments to the country in terms of several years is given. The distribution of foreign direct investments in Ukraine by major investing countries is illustrated. The distribution of mastered capital investments by sectors of economic activity is considered. The effects, on which our country relies from foreign investment are listed. The conclusion about the state of the investment environment in Ukraine is made. The main priority directions of work towards increase in foreign investments and economic stabilization in the coming days in Ukraine are formulated.

Keywords: investment, economy, government.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна сьогодні потребує значних обсягів капітальних вкладень у пріоритетні галузі для подальшого процесу розширеного відтворення. В той же час неприпустимо розглядати Україну як сировинний придаток розвинених країн або орієнтуватися лише на залучення інвестицій в економіку країни. З розвитком ринкових відносин та підвищенням рівня конкуренції на міжнародних ринках необхідно більше уваги приділяти збалансованості участі нашої держави в міжнародному поділі праці. Одним із найважливіших чинників такого збалансування і виступають прямі іноземні інвестиції, чим і зумовлюється надзвичайно висока актуальність проблеми прямого іноземного інвестування для розвитку молодого незалежного держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема залучення іноземного капіталу є досить актуальною на сьогодні, тому вона розглядається у багатьох світових та вітчизняних економічних літературних джерелах. Особливості залучення іноземних інвестицій в економіку України вивчали такі вчені, як А.А. Пересада, О.О. Балануца, С.В. Захарін, О.І. Рогач, С.В. Козловський, Б.В. Губський, А.О. Чернишова, Л.М. Шик, Н.Є. Скоробогатова та ін. Проте, питання щодо особливостей залучення іноземних інвестицій залишається досить багатоплановим, тому потребує додаткового вивчення.

Мета статті. На основі викладеного можна сформулювати основну мету дослідження, яке полягає в розробці ефективної системи заходів по удосконаленню процесів залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «іноземні інвестиції», як економічне явище, яке здавна привертало і привертає увагу вчених-економістів, неоднозначно та різнобічно тлумачиться у літературних джерелах.

Найприйнятнішим визначенням терміну «іноземні інвестиції», є визначення, яке дано в Законі України «Про режим іноземного інвестування»: «Іноземні інвестиції – цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту» [1].

За даними Держстату [2] у I кварталі 2013 року економіку України іноземними інвесторами вкладено 1559,7 млн доларів США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), що становить 176,2 відсотка до відповідного періоду 2012 року.

Обсяг вкладених із початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 1 квітня 2013 р. становив 55708,9 млн доларів США, що на 1,3 відсотка більше обсягів інвестицій на початок 2013 р., та в розрахунку на одну особу населення складає 1226,7 доларів США (рис. 1).

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій (млрд доларів США)[3]

Інвестиції надійшли з 128 країн світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає понад 82% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 17692,2 млн доларів США, Німеччина – 6124,0 млн доларів США, Нідерланди – 5260,8 млн доларів США, Російська Федерація – 3814,8 млн доларів США, Австрія – 3420,4 млн доларів США, Велика Британія – 2609,0 млн доларів США, Віргінські Острови – 2253,7 млн доларів США, Франція – 1761,1 млн доларів США, Швеція – 1700,0 млн доларів США та Швейцарія – 1160,6 млн доларів США (рис. 2).

У січні-березні 2013 року порівняно з відповідним періодом 2012 року обсяги капітальних інвестицій у промисловість зросли на 47,0 відсотків. Це, насамперед, зумовлено збільшенням інвестицій у розвиток переробної промисловості (на 12,8 відсотка) та (на

187,9 відсотка) в підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, а також (на 531,0 відсоток) в підприємства водопостачання; каналізацію, поводження з відходами, частка яких становила 20,6; 33,0; 42,4 та 4,0 відсотка від усіх капіталовкладень у промисловість відповідно. Інвестиції у розвиток добувної промисловості та розроблення кар'єрів зменшились на 7,7 відсотка.

У січні-березні 2013 року збільшились обсяги капіталовкладень на розвиток: сільського, лісового та рибного господарства – на 10,0 відсотків порівняно з відповідним періодом 2012 року (5,0 відсотків від їхнього загального обсягу); мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – на 6,7 відсотка (0,9 відсотка); операцій із нерухомим майном – на 1,9 відсотка (4,8 відсотка).

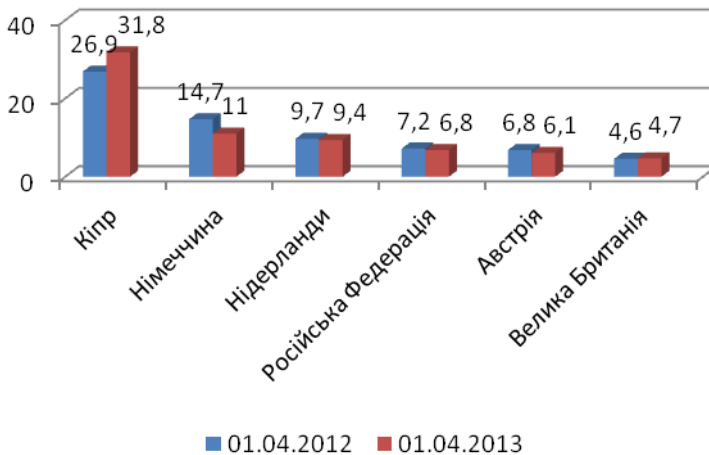

Рис. 2. Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами (у % до загального обсягу) [3]

У січні-березні 2013 року зменшення капітальних інвестицій порівняно з відповідним періодом 2012 року спостерігалось у таких сферах економічної діяльності, як: діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування на 66,5 відсотка (0,1 відсотка); професійна, наукова та технічна діяльність – на 63,6 відсотка (1,1 відсотка); транспорт, складське господарство,

поштова кур'єрська діяльність – на 52,6 відсотка (4,8 відсотка); освіта – на 49,0 відсоток (0,2 відсотка); тимчасове розміщення й організація харчування – на 28,9 відсотка (0,5 відсотка) та ін. (рис. 3).

Залучаючи іноземні інвестиції, Україна розраховує на такі наслідки:

- зменшення дефіциту платіжного балансу;
- збільшення внутрішнього попиту на товари виробничого призначення;
- запровадження нових технологій виробництва;
- пришвидшення розвитку слаборозвинених територій;
- компенсацію загального дефіциту фінансових ресурсів для розвитку економіки та фінансування структурної перебудови;
- зменшення потреби в імпорті;
- збільшення внутрішнього впливу, створення нових експортно-орієнтованих виробництв.

Рис. 3. Розподіл освоенних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (у % до загального обсягу) [3]

Спільною проблемою для країн із перехідною економікою, до яких належить і Україна, на різних етапах розвитку є те, що інвестиційний процес у роки реформ значною мірою визначається нестачею власних коштів підприємств, зниженням частки довгострокових кредитів, які залучаються, скороченням обсягів централізованих капітальних вкладень.

Активізація інвестиційного процесу, зростання прямих капітальних вкладень у економіку є одним із головних інструментів успішного проведення економічних реформ в Україні.

Таким чином, інвестиційне середовище на сьогодні не сприяє поживленню інвестиційної діяльності в Україні. Зокрема, велика частка тіньового сектора, низький рівень віддачі на вкладення. У той же час прямі іноземні інвестиції сьогодні для України є надзвичайно необхідними і можуть стати «рятівним колом» на шляху до побудови цивілізованого суспільства [2].

На нашу думку, ключовим чинником активізації іноземного інвестування в економіку України є створення та підтримка сприятливого інвестиційного клімату.

Тому можна сформулювали основні пріоритетні напрями роботи на шляху збільшення обсягів іноземних інвестицій (на прикладі Київської області):

1. Забезпечити економічну безпеку регіону. Цей напрям полягає у захисті вітчизняних товаровиробників та недопущенні іноземних інвесторів до керівництва конкурентоспроможними виробництвами. Основними заходами в рамках даної стратегії є залучення в інвестиційний процес внутрішніх джерел формування інвестиційних ресурсів, а надходження зовнішніх повинно бути зорієнтоване переважно на розвиток підприємств тих сфер економіки, що є недостатньо розвинені в регіоні через відсутність сировини, яку необхідно імпортувати. Вкладення іноземного капіталу в регіон забезпечить доступність до іноземної сировини та полегшить процес її надходження.

2. Стати ринковим лідером. Це передбачає завоювання значної частки внутрішнього та зовнішнього ринку товарів і послуг, дасть усі можливості забезпечення конкурентних переваг і досягнення високих результатів у напрямку поставки продукції на національний та іноземні ринки, що дозволяє формувати привабливий інвестиційний клімат для іноземних інвесторів із позицій швидкої окупності вкладених ресурсів.

3. Максимізувати вигоди від надходження іноземного капіталу. Тобто, здійснення інвестицій у будь-якому із напрямів повинно максимально сприяти економічному, соціальному та екологічному розвитку області, зниженню рівня безробіття та зростанню доходів населення.

4. Мінімізувати ризики. А саме, необхідна підтримка підприємств із боку органів місцевої влади, податкових та фінансових органів, що дозволить зменшити ризики, пов'язані з недоотриманням прибутків, і сприятиме виведенню частини доходів із тіньового сектора бізнесу.

5. Необхідним має бути розподіл наявних ресурсів у ті сфери економіки, що можуть забезпечити високий рівень рентабельності місцевих суб'єктів господарювання. Необхідно сприяти росту підприємств роздрібної, оптової торгівлі, що дадуть змогу швидше реалізовувати інвестиційні продукти, а це в свою чергу забезпечуватиме збільшення доходів виробничих підприємств та ріст їх інвестиційних можливостей.

6. Є доцільним інтенсивно використовувати всі ресурси з метою спрямування їх на інвестиційні цілі та розвиток промислових підприємств. Основними заходами мають бути: розвиток фінансово-кредитних інститутів, які б змогли залучити вільні кошти населення і акумулювати в інвестиційні ресурси; забезпечити спрямування прибутків підприємств на фінансування інвестиційної діяльності та зниження їх частки, що споживається, у вигляді дивідендів; сприяти зниженню рівня міграції населення через забезпечення їх робочими місцями; модернізація виробничих потужностей.

7. Використовувати робочу силу як один із основних чинників інвестування. А саме, необхідним є сприяння підвищення кваліфікації працівників, збільшення частки населення з вищою освітою, зменшення темпів міграції населення. Основний акцент треба поставити на розвитку трудомістких виробництв, що є привабливим для іноземних інвесторів, які мають бажання вкладати кошти у виробництва, функціонування яких залежить від наявності трудових ресурсів.

8. Нарощувати економічний потенціал: створювати нові підприємства у регіоні, модернізувати виробничі потужності існуючих суб'єктів господарювання, що дозволить наростити матеріально-технічні ресурси області, забезпечувати ріст трудового потенціалу.

9. Органи місцевої влади мають розробити комплекс заходів, які дозволятимуть зацікавити інвестора у регіональних об'єктах інвестування та отриманні ним віддачі на вкладенні фінансові ресурси. Необхідним є надання дозволів на використання природних ресурсів у досягненні інвестиційних цілей, знижок у сплаті за використання паливно-енергетичних ресурсів у перші роки функціонування підприємств, розвиток яких сприятиме росту економічних показників регіону.

Висновки. Можна стверджувати про наявність певних рис іноземного інвестування в економіку нашої держави. За обсягом іноземних інвестицій переважають партнери з країн, що розвиваються, з огляду на розмір інвестицій – партнери з промислово розвинених країн. Простежується збільшення частки інвестицій із країн СНД у загальному обсязі інвестицій, нерівномірність розподілу інвестицій за галузями та регіонами України, зосередження в промислових центрах, реалізація спільних інвестиційних проєктів відбувається на двосторонній основі.

Отже, держава має забезпечити цілеспрямовану інвестиційну політику для розвитку всіх сфер діяльності країни. Врешті-решт, інвестиційна політика покликана сформувати у державі сприятливий інвестиційний клімат, який є необхідним елементом стабілізації економіки в найближчі часи в Україні.

Список джерел інформації / References

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996р N 93/96-ВР.

Law of Ukraine "On mode of foreign investments"[*Pro regime inozemnogo investuvannya*], from 19.03.1996 N 93/96-VR

2. Державне регулювання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<<http://www.osvita.ua>>.

State regulation [*Derjavne regulyuvannya*].– [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.osvita.ua>>.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Official website of the State Statistics Service of Ukraine [*Ofisinyi sait Derzhavnoy slygbu Statistici Ukrainu*]. – [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Печенка Оксана Іванівна, ст. викл., кафедра міжнародної економіки, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: пр.-т Перемоги 78Б, кв. 73, м. Харків, Україна, 61204. Тел.: +380506883912; e-mail: pk.oksavana@mail.ru.

Печенка Оксана Івановна, ст. препод., кафедра международной экономики, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: пр.-т Победы 78Б, кв. 73, г. Харьков, Украина, 61204. Тел.: +380506883912; e-mail: pk.oksavana@mail.ru.

Pechenka Oksana, senior lecturer, department of international economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: av. Pobeda 78B-73, Kharkiv, Ukraine, 61204. Тел.: +380506883912; e-mail: pk.oksavana@mail.ru.

Величко Катерина Юрївна, ст. викл., кафедра міжнародної економіки, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: пр.-т Леніна 77 кв. 34, м. Харків, Україна, 61103. Тел.: +380503018920; e-mail: eklevyna@gmail.com.

Величко Катерина Юриевна, ст. препод., кафедра международной экономики, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: пр.-т Ленина 77 кв. 34, г. Харьков, Украина, 61103. Тел.: +380503018920; e-mail: eklevyna@gmail.com.

Velichko Kateryna, senior lecturer, department of international economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: av. Lenina77-34, Kharkiv, Ukraine, 61103. Тел.: +380503018920; e-mail: eklevyna@gmail.com.

Вівденко Марина Анатоліївна, студ., економічний факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Дерев'яно 11, кв. 18, м. Харків, Україна, 61103. Тел.: +380938154649; e-mail: marina_2010_good@mail.ru.

Вивденко Марина Анатольевна, студ., экономический факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Деревяно 11 кв. 18, г. Харьков, Украина, 61103. Тел.: +380938154649; e-mail: marina_2010_good@mail.ru.

Vivdenko Maryna, student, Faculty of Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: str. Derevianko 11-18, Kharkiv, Ukraine, 61103. Тел.: +380938154649; e-mail: marina_2010_good@mail.ru.

Рекомендовано до публікації канд. екон. наук, проф. Т.В. Андросовою, канд. екон. наук О.В. Кот.

Отримано 15.03.2014. ХДУХТ, Харків.